

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 804/2013-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 18. decembra 2013 predbežne prerokoval sťažnosť JUDr. L. H., B., zastúpeného advokátom JUDr. M. F. B., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 9 NcC 53/2012, 9 Co 464/2012, 9 Co 465/2012 z 28. septembra 2012 vo výroku, ktorým sudkyňu Okresného súdu Bratislava I JUDr. D. K. vylúčil z prerokúvania a rozhodovania veci vedenej týmto súdom pod sp. zn. 10 C 109/2012, a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Cdo 189/2013 z 21. augusta 2013 vo výroku, ktorým dovolacie konanie proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 9 NcC 53/2012, 9 Co 464/2012, 9 Co 465/2012 z 28. septembra 2012 vo výroku, ktorým bola sudkyňa Okresného súdu Bratislava I JUDr. D. K. vylúčená z prerokúvania a rozhodovania veci vedenej týmto súdom pod sp. zn. 10 C 109/2012, zastavil, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť JUDr. L. H., o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 24. októbra 2013 doručená sťažnosť JUDr. L. H., B. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. M. F., B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na účinný právny prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 9 NcC 53/2012, 9 Co 464/2012, 9 Co 465/2012 z 28. septembra 2012 vo výroku, ktorým sudkyňu Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) JUDr. D. K. vylúčil z prerokúvania a rozhodovania veci vedenej týmto súdom pod sp. zn. 10 C 109/2012 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“), a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 6 Cdo 189/2013 z 21. augusta 2013 vo výroku, ktorým dovolacie konanie proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 9 NcC 53/2012, 9 Co 464/2012, 9 Co 465/2012 z 28. septembra 2012 vo výroku, ktorým bola sudkyňa okresného súdu JUDr. D. K. vylúčená z prerokúvania a rozhodovania veci vedenej týmto súdom pod sp. zn. 10 C 109/2012, zastavil (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

Z obsahu sťažnosti a z príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovateľ je v procesnom postavení navrhovateľa účastníkom konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 10 C 109/2012 (ďalej aj „označené konanie okresného súdu“), v ktorom sa domáha proti hlavnému mestu Slovenskej republiky Bratislava (ďalej len „odporca“) určenia predkupného práva k spoluvlastníckemu podielu. Písomným podaním doručeným okresnému súdu 14. júna 2012 P. K. (ďalej len „vedľajší účastník“) oznámil, že vstupuje do označeného konania vedeného týmto súdom ako vedľajší účastník na strane odporcu z vlastného podnetu. Následne vedľajší účastník písomným podaním doručeným okresnému súdu 15. júna 2012 vzniesol námietku zaujatosti proti sudkyňi okresného súdu JUDr. D. K.

a navrhol ju vylúčiť z prerokovania a rozhodovania v označenom konaní vedenom okresným súdom, o ktorej rozhodol krajský súd napadnutým uznesením tak, že jej vyhovel.

Podľa sťažovateľa „... nemohla byť zachovaná rovnosť zbraní z dôvodu porušenia princípu dvojinštančnosti konania a rozhodovania na základe podnetu osoby, ktorá nemala postavenie účastníka konania. Krajský súd totiž nevyčkal na právoplatnosť rozhodnutia zo dňa 28. 09. 2012, ktorým potvrdil rozhodnutie prvostupňového súdu o prípustnosti vedľajšieho účastníka na strane odporcu, ale zároveň tým istým rozhodnutím dňa 28. 09. 2012 rozhodol aj o námietke zaujatosti vznesenej P. K. voči sudkyňi konajúcej vo veci sp. zn. 10 C 109/2012 JUDr. D. K. tak, že túto vylúčil z prejednávania a rozhodovania veci sp. zn. 10 C 109/2012.

V danom prípade bol sťažovateľ odňatý svojmu zákonnému sudcovi, pričom neexistovali žiadne dôvody na vylúčenie zákonného sudcu. Krajský súd zákonného sudcu vylúčil výlučne na základe tvrdeného dôvodu účastníka, ktorý v čase podania námietky ani nebol osobou oprávnenou podať takýto podnet, alebo v tom čase ešte o ňom nemohlo byť rozhodované, keď navyše tento tvrdený dôvod ani nebol pravdivý. Krajský súd ani najvyšší súd sa však overením pravdivosti tohto nepodloženého tvrdenia nezaoberali a spoliehali sa na tvrdenie, že navrhovateľ podával totožný návrh opakovane dovtedy, kým sa vec nepridelila aj sudkyňi JUDr. D. K. Iba samo tvrdenie neoprávnenej osoby, ktoré je navyše absolútne nepravdivé, keďže sťažovateľ podal štyri rôzne žaloby, z ktorých každá sa týkala inej nehnuteľnosti a preto nemôže táto skutočnosť takou, ktorá by zakladala postup v zmysle § 14 ods. 1 OSP, ktorým by mal byť zákonný sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci.

Z odôvodnenia napadnutého uznesenia krajského súdu vyplýva, že krajský súd nepovažoval tieto skutočnosti za významné pre svoje rozhodnutie, no tieto skutočnosti pri tak závažnom rozhodnutí nemožno prehliadať.

Pri tak závažnom rozhodnutí, ako je objektívna stránka sudcovskej nezávislosti, musí súd vychádzať zo všetkých dostupných informácií, tieto náležite vyhodnotiť (I. ÚS 211/08).

Z vyššie uvedených dôvodov uznesením krajského súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa domáhať sa svojho práva na nestrannom súde zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, pretože z uznesenia krajského súdu nevyplýva, že náležité

preskúmal všetky relevantné okolnosti potrebné na rozhodnutie a svoje rozhodnutie o vylúčení namietaného sudcu dostatočne neodôvodnil, uspokojil sa len s nepravdivým tvrdením, naviac v tom čase len potenciálneho vedľajšieho účastníka (v čase rozhodovania krajského súdu nebol ešte vedľajším účastníkom konania), čo nepostačuje na ústavne akceptovateľný meritórny záver k objektívnej stránke nestrannosti zákonnej sudkyne.

Ústavne konformné konanie o námietke zaujatosti vyžaduje, aby pri rozhodovaní nadriadeného súdu (§ 16 Občianskeho súdneho poriadku) popri splnení ďalších zákonom predpísaných podmienok bolo z vecného hľadiska skúmané, či namietané dôvody na vylúčenie zákonného sudcu možno považovať zo skutkového hľadiska za preukázané, pričom je primárne na účastníkovi konania, ktorý námietku zaujatosti podal, ponúknuť aj dôkazy o pravdivosti týchto dôvodov. Krajský súd ani neskúmal, či domnelý vedľajší účastník nepodal účelové a nepodložené trestné oznámenie s úmyslom dosiahnuť vylúčenie zákonného sudcu, aby sa teda v súlade s teóriou zdania javilo, že vo veci prebieha trestné stíhanie pre zločin zasahovania do nezávislosti súdu, keď neznámy páchatel' má štyrikrát podať totožnú žalobu. Z takéhoto dôvodu nemožno vyvodiť zaujatosť zákonného sudcu a vylúčenie z prejednávania a rozhodovania veci.

Neboli zistené žiadne skutočnosti, z ktorých by bolo možné vyvodiť akékoľvek pochybnosti o nezaujatosti zákonnej sudkyne. Nebolo totiž preukázané a ani pravdepodobné, že by konajúca sudkyňa mala skutočne k veci, či k účastníkom konania alebo ich zástupcom taký vzťah, ktorý sa predpokladá ako podmienka vylúčenia v ustanovení § 14 ods. 1 OSP.

Zároveň tým došlo k porušeniu práva sťažovateľa v článku 48 ods. 1 ústavy na zákonného sudcu, keď krajský súd svojvoľne vylúčil zákonného sudcu z konania a rozhodovania.

Na základe toho sťažovateľ podal voči rozhodnutiu krajského súdu dovolanie, na základe ktorého sa sťažovateľ domáhal ochrany svojich ústavných práv, ktorá mu všeobecným súdom bola odopretá.

Najvyšší súd rozhodol uznesením zo dňa 21. 08. 2013 tak, že zastavil konanie v časti, v ktorej bola sudkyňa Okresného súdu Bratislava I JUDr. D. K. vylúčená z prejednávania a rozhodovania veci vedenej pod sp. zn. 10 C 109/2012.

Chýbajúcu funkčnú príslušnosť súdu vo veci vylúčenia zákonného sudcu považoval za neodstrániteľný nedostatok podmienky konania a teda nepreskúmal vecnú správnosť rozhodnutia krajského súdu, pričom zastavením konania o opravnom prostriedku (bez ohľadu jeho označenie v súvislosti s ďalšími výrokmi) odoprel sťažovateľovi súdnu ochranu bez možnosti namietať voči svojvoľnému rozhodnutiu krajského súdu o vylúčení zákonného sudcu a porušil tak právo sťažovateľa na riadny proces a na zákonného sudcu.

Uvedené je porušením pozitívneho záväzku štátu zabezpečiť, aby každý, koho práva chránené Dohovorom boli porušené, mal možnosť právnej ochrany.

Postup Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ktorým konanie o opravnom prostriedku zastavil, je tiež porušením článku 13 Dohovoru, ktorého účelom je garantovať dostupnosť a účinnosť opravných prostriedkov vo vnútroštátnom práve a zabezpečiť vynútiteľnosť práv a slobôd, ktoré Dohovor chráni. Čím je namietanému porušeniu práva priradený väčší význam, tým mu bude korešpondovať prísnejšie kritérium ochrany (Klass a iní v. Nemecko).

Zásada preskúmateľnosti prvoinštančných rozhodnutí, vydaných v sústave všeobecných súdov, patrí k základným ústavným princípom spravodlivého procesu. (I. ÚS 154/05).“.

Na základe uvedených skutočností sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľa JUDr. L. H., upravené v článku 46 ods. 1 a článku 48 ods. 1 Ústavy SR a článku 6 ods. 1 a 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozhodnutím Krajského súdu v Bratislave zo dňa 28. 09. 2012 sp. zn. 9 NcC 53/2012-97, 9 Co 464/2012, 9 Co 465/2012 a to výrokom, ktorým krajský súd vylúčil sudkyňu Okresného súdu Bratislava I JUDr. D. K. z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 10 C 109/2012 a rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 21. 08. 2013 sp. zn. 6 Cdo 189/2013-134 vo výroku, ktorým najvyšší súd zastavil dovolacie konanie proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 28. septembra 2012 sp. zn. 9 NcC 53/2012, 9 Co 464/2012, 9 Co 465/2012 vo výroku, ktorým bola sudkyňa Okresného súdu Bratislava I JUDr. D. K. vylúčená

z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 10 C 109/2012 porušené bolo.

2. Uznesenie Krajského súdu v Bratislave zo dňa 28. 09. 2012 sp. zn. 9 NcC 53/2012-97, 9 Co 464/2012, 9 Co 465/2012 vo výroku, ktorým krajský súd vylúčil sudkyňu Okresného súdu Bratislava I JUDr. D. K. z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 10 C 109/2012 a uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 21. 08. 2013 sp. zn. 6 Cdo 189/2013-134 vo výroku, ktorým najvyšší súd zastavil dovolacie konanie proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 28. septembra 2012 sp. zn. 9 NcC 53/2012, 9 Co 464/2012, 9 Co 465/2012 vo výroku, ktorým bola sudkyňa Okresného súdu Bratislava I JUDr. D. K. vylúčená z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 10 C 109/2012 sa zrušujú a vec sa vracia na ďalšie konanie.

3. Sťažovateľovi sa priznáva náhrada trov konania vo výške 322,73 €.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom,

neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

Z citovaného § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

Sťažovateľ namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 13 dohovoru napadnutými uzneseniami najvyššieho súdu a krajského súdu. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na svoju stabilizovanú judikatúru, v ktorej zdôrazňuje, že vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné,

a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.).

II.1 K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 13 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu

Podľa sťažovateľa k namietanému porušeniu jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 13 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu malo dôjsť tým, že dovolací súd „*odoprel sťažovateľovi súdnu ochranu bez možnosti namietať voči svojvoľnému rozhodnutiu krajského súdu o vylúčení zákonného sudcu*“, čím zároveň došlo k porušeniu „*pozitívneho záväzku štátu zabezpečiť, aby každý, koho práva chránené dohovorom boli porušené, mal možnosť právnej ochrany*“.

Najvyšší súd napadnutým uznesením zastavil konanie o dovolaní sťažovateľa z 5. novembra 2012 proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 9 NcC 53/2012, 9 Co 464/2012, 9 Co 465/2012 z 28. septembra 2012 vo výroku, ktorým bola sudkyňa okresného súdu JUDr. D. K. vylúčená z prerokovania a rozhodovania veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 10 C 109/2012.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom.

Ústavný súd v súlade so svojou ustálenou judikatúrou konštatuje, že obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sú obdobné záruky, že vec bude spravodlivo prerokovaná nezávislým a nestranným súdom postupom ustanoveným zákonom. Z uvedeného dôvodu v týchto právach nemožno vidieť podstatnú odlišnosť (II. ÚS 27/07, I. ÚS 275/2010).

Podľa čl. 48 ods. 1 ústavy nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi. Príslušnosť súdu ustanoví zákon.

V nadväznosti na namietané porušenie označených základných práv podľa ústavy a práv podľa dohovoru ústavný súd preskúmal napadnuté uznesenie najvyššieho súdu, v ktorého relevantnej časti sa predovšetkým uvádza:

„Podľa § 236 ods. 1 O. s. p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Podľa § 10a ods. 1, 2 O. s. p. o dovolaniach proti rozhodnutiam krajských súdov ako odvolacích súdov rozhoduje Najvyšší súd Slovenskej republiky a o dovolaniach proti rozhodnutiam Najvyššieho súdu Slovenskej republiky ako odvolacieho súdu rozhoduje iný senát tohto súdu.

Podľa § 16 ods. 1 tretia a štvrtá veta O. s. p. o tom, či je sudca vylúčený, rozhodne do desiatich dní od predloženia veci nadriadený súd v senáte; touto lehotou nie je viazaný, ak rozhoduje zároveň o odvolaní. O vylúčení sudcov Najvyššieho súdu Slovenskej republiky rozhodne do desiatich dní iný senát tohto súdu.

V zmysle citovaného ustanovenia § 236 ods. 1 O. s. p. možno dovolaním napadnúť len právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, teda súdu inštančného (rozhodujúceho v inštančnom postupe, t. j. o opravnom prostriedku - odvolaní). Pokiaľ dovolanie smeruje proti rozhodnutiu krajského súdu, ktorý nerozhodoval ako inštančný súd, nie sú splnené podmienky konania pred dovolacím súdom. O vylúčení alebo nevyhlúčení sudcov okresného súdu z prejednávania a rozhodovania veci nerozhoduje krajský súd v inštančnom postupe, ale ako nadriadený súd. Takéto jeho rozhodnutie teda nie je rozhodnutím odvolacieho súdu. Dovolanie proti nemu je preto vylúčené a Občiansky súdny poriadok ani neupravuje funkčnú príslušnosť Najvyššieho súdu na jeho prejednanie.

Chýbajúca funkčná príslušnosť ktoréhokoľvek súdu na prejednanie určitej veci, ktorá inak do právomoci súdu patrí, predstavuje neodstrániteľný nedostatok podmienky konania. Najvyšší súd preto konanie o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 28. septembra 2012 sp. zn. 9 NcC 53/2012, 9 Co 464/2012 a 9 Co 465/2012 vo výroku, ktorým bola sudkyňa Okresného súdu Bratislava I JUDr. D. K. vylúčená z prejednávania

a rozhodovania veci, zastavil (§ 104 ods. 1 v spojení s § 243c O. s. p.) bez toho, že by mohla byť preskúmaná vecná správnosť napadnutého rozhodnutia.“

Vychádzajúc predovšetkým z citovaného, ústavný súd konštatuje, že právne posúdenie otázok funkčnej príslušnosti najvyššieho súdu rozhodnúť o dovolaní proti napadnutému uzneseniu krajského súdu, ktorým rozhodol o námietke zaujatosti vznesenej účastníkom konania, ako aj posúdenie charakteru mimo inštančného rozhodovania krajského súdu o námietke zaujatosti zákonného sudcu okresného súdu (k tomu pozri napr. aj uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 186/2010 zo 14. marca 2011, sp. zn. 3 Cdo 273/2009 z 29. októbra 2009) v napadnutom uznesení najvyššieho súdu je z ústavného hľadiska akceptovateľné a udržateľné. Za týchto okolností nemožno mať ústavné výhrady ani voči právnemu záveru najvyššieho súdu, na základe ktorého konanie o dovolaní proti napadnutému uzneseniu krajského súdu v súlade s príslušnými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) zastavil s poukazom na existenciu neodstrániteľného nedostatku konania. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje aj na svoju ustálenú judikatúru, v zmysle ktorej postup a rozhodnutie orgánu verejnej moci (v posudzovanom prípade najvyššieho súdu), ktoré vychádzajú z aplikácie konkrétnej procesnoprávnej úpravy alebo hmotnoprávnej úpravy, v zásade nemožno hodnotiť ako porušovanie základných práv a slobôd (m. m. I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97), a teda ani porušovanie iných ustanovení ústavy, príp. ústavných zákonov.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že napadnutým uznesením najvyššieho súdu nemohlo dôjsť k porušeniu základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktoré označil sťažovateľ, a to pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným rozhodnutím najvyššieho súdu a základnými právami podľa ústavy a právom podľa dohovoru, porušenie ktorých sa namietalo, čo zakladá dôvod na odmietnutie tejto časti sťažnosti z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

Ústavný súd zastáva názor, že sťažnosť sťažovateľa je zjavne neopodstatnená aj v časti, ktorou namieta porušenie svojho práva podľa čl. 13 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu.

Podľa čl. 13 dohovoru každý, koho práva a slobody priznané týmto dohovorom boli porušené, musí mať účinné právne prostriedky nápravy pred národným orgánom, aj keď sa porušenia dopustili osoby pri plnení úradných povinností.

Pri posudzovaní sťažností, v ktorých sťažovatelia namietajú porušenie svojho práva podľa čl. 13 dohovoru, ústavný súd vychádza z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), podľa ktorej uplatňovanie práva vyplývajúceho z čl. 13 dohovoru musí nadväzovať na aspoň obhájitelné tvrdenie (arguable claim) o porušení iného práva chráneného dohovorom (napr. rozhodnutie vo veci Silver a ostatní proti Spojenému kráľovstvu z 25. marca 1983). Článok 13 dohovoru sa tak vzťahuje iba na prípady, v ktorých sa jednotlivcovi podarí preukázať pravdepodobnosť tvrdenia, že sa stal obeťou porušenia práv garantovaných dohovorom (Boyle a Rice proti Spojenému kráľovstvu, rozsudok z 27. apríla 1988, séria A, č. 131).

Z citovanej judikatúry ESLP vyplýva zrejma súvislosť práva zaručeného čl. 13 dohovoru s ostatnými právami, ktoré dohovor garantuje. Vzhľadom na to, že ústavný súd dospel k záveru o neopodstatnenosti sťažnosti v časti, ktorou sťažovateľ namietal porušenie iného práva zaručeného mu dohovorom (práva podľa čl. 6 ods. 1) napadnutým uznesením najvyššieho súdu, neprichádza do úvahy ani vyslovenie porušenia práva podľa čl. 13 dohovoru.

Na základe uvedeného ústavný súd pri predbežnom prerokovaní odmietol túto časť sťažnosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

II.2 K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 13 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu

Sťažovateľ namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 13 dohovoru aj napadnutým uznesením krajského súdu, ktorým tento súd (okrem iného) vyhovel „námietke zaujatosti vedľajšieho účastníka“ a rozhodol, že zákonná sudkyňa je vylúčená z prerokúvania a rozhodovania veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 10 C 109/2012 o určenie predkupného práva k spoluvlastníckemu podielu.

Sťažovateľ odôvodňuje porušenie ním označených základných práv podľa ústavy a práva podľa dohovoru neodôvodnenosťou napadnutého uznesenia krajského súdu, z ktorého nevyplýva, že *„náležite preskúmal všetky relevantné okolnosti potrebné na rozhodnutie“* a *„uspokojil sa len s nepravdivým tvrdením, naviac v tom čase len potenciálneho vedľajšieho účastníka (v čase rozhodovania krajského súdu nebol ešte vedľajším účastníkom konania), čo nepostačuje na ústavne akceptovateľný meritórny záver k objektívnej stránke nestrannosti zákonnej sudkyne“*.

Z konštantnej judikatúry ústavného súdu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru vyplýva, že základné právo na prejednanie a rozhodnutie veci nestranným súdom je v občianskom súdnom konaní garantované prostredníctvom vylúčenia sudcu z jej ďalšieho prejednávania a rozhodnutia pre zaujatosť ustanoveniami § 14 až § 16 OSP.

Podľa § 14 ods. 1 OSP sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania vecí, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti.

Podľa § 14 ods. 3 ods. 3 OSP dôvodom na vylúčenie sudcu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v postupe sudcu v konaní o prejednávaní veci alebo v jeho rozhodovaní v iných veciach.

Podľa § 15a ods. 1 OSP účastníci majú právo z dôvodov podľa § 14 ods. 1 uplatniť námietku zaujatosti voči sudcovi, ktorý má vec prejednať a rozhodnúť.

Podľa § 16 ods. 1 OSP súd predloží vec na rozhodnutie o námietke zaujatosti do 15 dní od jej podania nadriadenému súdu.

Základné právo na zákonného sudcu garantované čl. 48 ods. 1 ústavy predstavuje v právnom štáte jednu zo základných garancií nezávislého a nestranného rozhodovania súdu a sudcu. Označené základné právo je ústavnou zárukou pre každého účastníka konania, že v jeho veci bude rozhodovať súd a sudcovia, ktorí sú na to povolani podľa vopred známych pravidiel, ktoré sú obsahom rozvrhov práce upravujúcich pridelovanie súdnych prípadov jednotlivým sudcom tak, aby bola zachovaná zásada pevného pridelovania súdnej agendy a aby bol vylúčený (pre rôzne dôvody a rozličné účely) výber súdov a sudcov „ad hoc“ (m. m. I. ÚS 239/04, IV. ÚS 257/07). Rozhodovanie veci zákonným sudcom (aj súdom) je tak základným predpokladom na naplnenie podmienok spravodlivého procesu.

V tejto spojitosti treba uviesť, že základné právo na spravodlivý proces je za určitých presne vymedzených podmienok definovaných ústavou alebo zákonom obmedziteľné [pri zachovaní princípu proporcionality (II. ÚS 149/09)]. K takému zákonnému obmedzeniu tohto základného práva dochádza aj v dôsledku rozhodnutia o vylúčení sudcu z prejednávania a rozhodnutia veci podľa § 14 ods. 1 OSP. Takéto rozhodnutie je bezpochyby výnimkou zo základného práva na spravodlivý proces a jeho obsahu, ktorý tvorí aj základné právo na nestranný súd alebo na nestranného sudcu.

Ak je rozhodnutie o vylúčení sudcu z prerokovania a rozhodovania veci, v ktorej sa stal zákonom ustanoveným spôsobom zákonným sudcom, výnimkou, znamená to, že takáto výnimka ako každá výnimka zo základného práva alebo slobody sa musí vykladať reštriktívne, najmä tak, aby sa zachovala podstata a zmysel posudzovaného základného práva (na nestranného sudcu), ako aj podstata a zmysel základného práva na spravodlivý proces.

K vylúčeniu sudcu z prerokúvania a rozhodovania veci môže dôjsť aj pri zohľadnení tzv. teórie zdania uplatňovanej v judikatúre ESLP iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k danej veci, účastníkom alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne.

Nestrannosť sa obyčajne definuje ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti. V judikatúre ESLP, na ktorú nadväzuje aj judikatúra ústavného súdu, sa rozlišuje posudzovanie nestrannosti podľa subjektívneho hľadiska, to znamená na základe osobného presvedčenia a správania konkrétneho sudcu v danej veci, a tiež podľa objektívneho hľadiska, teda zisťovaním, či sudca poskytoval dostatočné záruky, aby bola z tohto hľadiska vylúčená akákoľvek oprávnená pochybnosť (III. ÚS 16/00, IV. ÚS 38/09).

Nestrannosť sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Sudca môže byť subjektívne absolútne nestranný, ale i napriek tomu môže byť jeho nestrannosť vystavená oprávneným pochybnostiam vzhľadom na jeho status, rôzne funkcie, ktoré postupne vo veci vykonával, alebo vzhľadom na jeho pomer k veci, k stranám konania, k ich právnym zástupcom, k svedkom a pod. Z tohto hľadiska preto nezáleží ani na tom, že sudca sa k návrhu na jeho vylúčenie vyjadril v tom zmysle, že sa vnútorne necíti byť zaujatý. Rozhodujúce nie je jeho stanovisko, ale existencia objektívnych skutočností, ktoré vzbudzujú pochybnosť o jeho nestrannosti v očiach účastníkov konania a verejnosti (m. m. III. ÚS 24/05, III. ÚS 198/09).

Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho hľadiska sudcu, ale podľa vonkajších objektívnych skutočností. V danom prípade platí tzv. teória zdania, podľa ktorej nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký javiť aj objektívne v očiach účastníkov konania. Spravodlivosť nielenže má byť vykonávaná, ale sa musí aj javiť, že má byť vykonávaná (rozsudok ESLP vo veci Delcourt v. Belgicko zo 17. januára 1970). V tomto smere i zdanie môže byť dôležité. Mal by byť vylúčený každý sudca, u ktorého existuje opodstatnená obava, že nie je celkom nestranný, pretože v stávke je

dôveryhodnosť, ktorú musí súdna moc vzbudzovať v demokratickej spoločnosti a hlavne u účastníkov konania (rozsudok ESLP vo veci Piersack v. Belgicko z 21. septembra 1982, alebo obdobne rozsudok ESLP vo veci Padovani v. Taliansko z 26. februára 1993, m. m. tiež napr. nález ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 38/09).

V odôvodnení napadnutého uznesenia krajského súdu sa okrem iného uvádza:

«Vedľajší účastník na strane odporcu navrhol JUDr. D. K. vylúčiť z prejednávania a rozhodovania veci. V námietke zaujatosti vedľajší účastník poukazoval na to, že na súde prvého stupňa dňa 14. 6. 2012 pri overovaní spisovej značky konania zistil, že navrhovateľ pri podávaní návrhu na súd tento podával opakovane dovtedy, kým sa vec nepridelila aj sudkyňi JUDr. D. K. Zistil, že prvému podaniu navrhovateľa bola pridelená sp. zn. 6 C 55/2012, druhému podaniu v totožnej veci bola pridelená sp. zn. 4 C 109/2012, tretiemu podaniu totožnej veci bola pridelená sp. zn. 12 C 109/2012 a štvrtému podaniu bola v totožnej veci pridelená sp. zn. 10 C 109/2012. Po tom, ako bola štvrtému podaniu pridelená sp. zn. 10 C 109/2012, vzal navrhovateľ ostatné návrhy späť, v uvedených konaniach sp. zn. 6 C 55/2012, sp. zn. 4 C 109/2012, sp. zn. 12 C 109/2012 boli zastavené podľa ust. § 96 O. s. p. Vedľajší účastník argumentoval v námietke zaujatosti tým, že takéto obídenie systému náhodného pridelovania vecí zákonnému sudcovi a výber „vhodného“ sudcu účastníkom konania, už samo osebe zakladá odôvodnený predpoklad o zaujatosti sudcu a je dôvodom pochybnosti o jeho nezávislosti.

V predmetnej právnej veci sa vec prejednávajúca sudkyňa JUDr. D. K. k vznesenej námietke zaujatosti vyjadrila tak, že vo veci sa necíti byť zaujatá; účastníkov konania nepozná a nemá ani vzťah k predmetu konania. Vzhľadom na okolnosti podania predmetného návrhu na súd je však nesporné, že systém náhodného pridelovania vecí sudcovi – ako jedného z nástrojov na zabezpečenie práva na nestranný súd – bol v danom prípade obídený a to spôsobom, ktorý vzbudzuje dojem, že si navrhovateľ sudcu „vybral“. Spôsob pridelenia predmetnej právnej veci do odd. 10 C potom oprávnene musí vzbudzovať pochybnosť o nestrannosti sudcu, hoci je zároveň nutné poznamenať, že z obsahu spisu nevyplývajú také skutočnosti, ktoré by nasvedčovali tomu, že spomínaný „výber“ sudcu sa uskutočnil s jeho vedomím a súhlasom. V záujme vylúčenia akýchkoľvek pochybností

o objektivite súdu v konaní sa preto javilo ako vhodné sudkyňu Okresného súdu Bratislava I JUDr. D. K. z prejednávania a rozhodovania danej veci vylúčiť.»

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ namieta nesprávne posúdenie objektívnej stránky nestrannosti zákonnej sudkyne konajúcej vo veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 10 C 109/2012, keďže krajský súd „*sa uspokojil s nepravdivým tvrdením potencionálneho účastníka konania*“. Vzhľadom na charakter námietok sťažovateľa považoval ústavný súd za prvoradé zaoberať sa tou, ktorá sa týka spochybnenia právomoci krajského súdu zaoberať sa „*podnetom osoby namietajúcej nestrannosť zákonnej sudkyne okresného súdu*“, vzhľadom na skutočnosť, že osoba, ktorá predložila tento podnet, „*nemala postavenia účastníka konania*“.

Zo zistení ústavného súdu vyplýva, že vedľajší účastník oznámil svoj vstup do označeného konania vedeného okresným súdom oznámením doručeným okresnému súdu 14. júna 2012, ku ktorému sa sťažovateľ vyjadril podaním z 27. júna 2012, v ktorom navrhol vstup vedľajšieho účastníka nepripustiť. Okresný súd následne uznesením č. k. 10 C 109/2012-68 z 24. júla 2012 prostredníctvom vyššieho súdneho úradníka rozhodol o prípustnosti vedľajšieho účastníctva na strane odporcu. O odvolaní sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu č. k. 10 C 109/2012-68 z 24. júla 2012 rozhodol krajský súd napadnutým uznesením (výrokom v bode 3, pozn.), ktorým uznesenie prvostupňového súdu potvrdil.

Ústavný súd nemá dôvod spochybňovať argumentáciu sťažovateľa, na základe ktorej namieta, že krajský súd rozhodol o námietke zaujatosti v okolnostiach posudzovanej veci „*predčasne*“, keď „*... nevyčkal na právoplatnosť rozhodnutia zo dňa 28.09.2012, ktorým potvrdil rozhodnutie prvostupňového súdu o prípustnosti vedľajšieho účastníka na strane odporcu, ale zároveň tým istým rozhodnutím dňa 28. 09. 2012 rozhodol aj o námietke zaujatosti vznesenej P. K...*“. Z hľadiska predbežného prerokovania tejto sťažnosti je ale podstatné zodpovedanie otázky, či sťažovateľom namietaný postup krajského súdu možno kvalifikovať ako také jeho pochybenie, na základe ktorého by ústavný súd po prípadnom prijatí tejto časti sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o porušení jeho

základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 13 dohovoru. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na svoju judikatúru, podľa ktorej k iným dôvodom, ktoré môžu zakladať záver o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti, nesporne patrí aj ústavnoprávny rozmer, resp. ústavnoprávna intenzita namietaných pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci, posudzovaná v kontexte s konkrétnymi okolnosťami prípadu (m. m. IV. ÚS 460/2010, IV. ÚS 276/2011).

S nadobudnutím právoplatnosti akéhokoľvek rozhodnutia všeobecného súdu je organicky spätá jeho nezmeniteľnosť a záväznosť pre účastníkov konania, ale aj štátne orgány a iné právnické či fyzické osoby. K nadobudnutiu právoplatnosti rozhodnutia všeobecného súdu sa spravidla vyžaduje jeho doručenie účastníkom konania, pričom z § 159 ods. 1 OSP v spojení s § 167 ods. 2 OSP možno vyvodiť, že právoplatné je také uznesenie, ktoré bolo doručené a nemožno proti nemu podať odvolanie. V okolnostiach posudzovanej veci rozhodoval krajský súd o prípustnosti vedľajšieho účastníctva v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 10 C 109/2012 ako súd odvolací, z čoho zároveň vyplýva, že nadobudnutiu právoplatnosti tejto časti rozhodnutia (výroku v bode 3 napadnutého uznesenia, pozn.) bránilo len jeho doručenie účastníkom konania bez reálnej možnosti spochybňovania jeho vecnej správnosti prostredníctvom riadnych opravných prostriedkov. Pochybenie krajského súdu spočívajúce v rozhodnutí o „námietke zaujatosti účastníka konania“ ešte pred nadobudnutím právoplatnosti jeho rozhodnutia o vedľajšom účastníctve je potrebné s prihliadnutím na skutočnosť, že zo strany účastníkov konania (vrátane sťažovateľa) v čase rozhodovania o námietke zaujatosti neexistovala reálna možnosť napadnúť vecnú správnosť rozhodnutia krajského súdu o vedľajšom účastníctve, považovať za taký formálny nedostatok, ktorý nedosahuje intenzitu, ktorá by bola spôsobilá zasiahnuť do podstaty v sťažnosti označených práv sťažovateľa.

V súvislosti s námietkou sťažovateľa, podľa ktorej krajský súd dostatočným spôsobom neodôvodnil objektívnu stránku nestrannosti zákonnej sudkyne okresného súdu „*a náležite nepreskúmal všetky relevantné okolnosti potrebné na rozhodnutie*“, ústavný súd zastáva názor, že krajský súd posúdil námietku zaujatosti podľa príslušných zákonných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku, pričom z jeho rozhodnutia nevyplýva

jednostrannosť, ktorá by zakladala svojvôľu alebo takú aplikáciu zákonných ustanovení, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu. Podľa názoru ústavného súdu je napadnuté uznesenie krajského súdu vo vzťahu k posúdeniu objektívnej stránky neustrannosti zákonnej sudkyne okresného súdu predovšetkým s prihliadnutím na okolnosti týkajúce sa systému náhodného pridelovania vecí odôvodnené ústavne akceptovateľným spôsobom. Ústavný súd vzhľadom na uvedené skutočnosti nezistil, že by skutkové alebo právne závery krajského súdu bolo možné kvalifikovať ako zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak nezlučiteľné s označenými článkami ústavy a dohovoru, čo zakladá dôvod na odmietnutie aj tejto časti sťažnosti z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

V súvislosti s tou časťou sťažnosti, ktorou sťažovateľ namieta porušenie svojho práva na účinný právny prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu, ústavný súd odkazuje na odôvodnenie uvedené v časti II.1 tohto uznesenia a konštatuje, že vzhľadom na to, že dospel k záveru o neopodstatnenosti sťažnosti v časti namietajúcej porušenie iného práva zaručeného sťažovateľovi dohovorom (čl. 6 ods. 1), neprichádza do úvahy ani vyslovenie porušenia práva podľa čl. 13 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu.

Na tomto základe ústavný súd pri predbežnom prerokovaní dospel k záveru, že sťažnosť sťažovateľa je aj v časti, ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa ústavy a práv podľa dohovoru, zjavne neopodstatnená, a preto ju aj v tejto časti z uvedeného dôvodu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol.

Keďže ústavný súd odmietol sťažnosť ako celok, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľa uplatnenými v sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. decembra 2013